

Utdrag ur

KLINTE KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2008

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Klinte kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Antikvarie Eva Selin
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.

Inventering av inventarierna i Klinte kyrka 2002-05, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Klinte kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.

Program med material- och arbetsbeskrivning för invändig restaurering av Klinte kyrka, upprättat 2008 av arkitekt Jan Utas.

Tryckta källor

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringnings seder, 1985.

Strelow H. Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.

Sveriges Kyrkor, Gotland band III, 1942.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1046	Årtal enl. Strelow.	SvK
1200-tal	Tornets nedre del uppfördes under den första hälften av århundradet (SvK förlägger den första kyrkan som då bestod av kor och långhus till 1000-1100-talet, tornet förläggs till 1231).	GK, SvK
	Sakramentsskåp.	SvK
1231	Årtal enl. taxuslistan.	SvK
o. 1300	Uppfördes kor, sakristia och långhus (SvK anger omkr. 1270), i samband med detta eller något senare påbyggdes tornet, valven slogs och korvalvet bemålades samt målningar kring korfönstren.	GK, GKM, SvK
	Glasmålningar (SvK anger omkr. 1270).	SvK
1400-tal	Triumfkrucifix (SvK anger 1430-50).	GK, SvK
t. 1500-tal	Träskulptur föreställande Madonna, i GF.	SvK
o. 1622	Epitafium av trä över Catharina Petreiaë m.fl. (SvK anger 1624).	GK, SvK
1625	Årtal på ett av de främre bänkkvarteren.	SvK
1631	Årtal på korbänken.	SvK
1643	Altaruppsats av Gert van Eghen, målades av Lars Mattsson Hamel	GK, SvK
1645	Årtal skuret i korbänken.	GF:EK
1656	Årtal på korbänken.	SvK
1756	Lillklockan göts av Gerhard Meyer, Stockholm.	GKR
1658	Årtal skuret i korbänken.	GF:EK
1667	Årtal på korportalen som anses avse dopfontens tillkommelse. Mästare Henrik Hansson Schotte.	SvK
1668	Epitafium av sandsten över kronobefallningsmannen i S häradet Johannes Strachoum o.h.h. Bodilla (SvK anger 1688).	GK, SvK
1677	Dopfont av mästaren Henrik Hansson Schotte.	GK
1600-tal	Kyrkbänkar.	GF, SvK
	Predikstol.	SvK
o. 1700	Verkar triumfkrucifixet ha renoverats, svicklarna nymålades.	SvK
t. 1700-tal	Timglas.	SvK
1720	En 16-armad ljuskrona skänktes.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1723	Vindflöjel.	GF:EK
1769	Lades nya stengolv i kyrkan.	SvK
1777	Byggdes en läktare i V.	SvK
1792	Omnämndes ölandssten till sakristians golv.	SvK
1796	Byggdes en läktare (även kallad fruntimmersläktaren) vid N långhusväggen, konsolen på väggen slogs i bitar.	SvK, GF:EK
1797	Årtal på vindflöjel.	GF
1700-tal	Sakristidörren.	SvK
	Predikstolens baldakin, troligen av snickaren Christian Fedder.	SvK
	Draperimålningar.	GF:EK
o. 1800	Votivskeppet.	SvK
1812	Ny tornspira.	GF
1828	Fanns två bänkar, två läktare, två korbänkar, en sönderslagen Mariabild, i korfönstret två glasmålningar den ena föreställande Jesus födelse och den andra korsfästelsen.	ATA
1836	Köptes en 12-armad ljuskrona.	SvK
1843	Storklockan göts av Fred. Seipel & J. G. Liljendahl, det var den gamla medeltida kyrkklockan som göts om.	GKR
1849	Invigdes en ny del av kyrkogården.	SvK
1859	Flyttades dopfunten till korportalen.	SvK
	Flyttades triumfkrucifixet från triumfbågen till N korväggen ovan sakristidörren.	SvK
1861	Lades korgolvet om.	SvK
1863	Deponerades glasmålningar på SHM.	ATA
1865	Invändig restaurering:	GF
	– Den V läktaren och orgelfasaden ritades av arkitekt A. T. Gellerstedt. Orgeln finns nu i Domkyrkan.	BH
	– Årtal på tornrummets S vägg.	GF:EK
	– ”Brädgolf inlägges i Sacristian och flisgolfvet användes till Kyrkogolfvets iståndsättande”.	GF:EK
	– ”Den stora yttre Kyrkodörren göres ny och oljemålas så ut- som invändigt. Så målas äfven Chordörren sedan tjärlämningarna blifvit väl afskrapade”.	GF:EK
	– Fönstret, ”som upplyser mansbänkrana under tornläktaren skall utvidgas nedåt och ofvantill rundes samt att dylikt fönster, för att bereda ljus åt	

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1865	quinsbänkrana under samma läktare, skulle anbringa, der dörren vid uppgången till tornet nu är och denna dörr flyttas upp i trapporna. På samma vis beslöts att i Sacristian skulle anbringas fönster vestra väggen der kakelugnen nu står och denna sistnämnda försäljas".	GF:EK
	– Den V läktaren ändrades.	GF:EK
	– Korbänken byggdes om till att omfatta tre bänkrum istället för två.	GF:EK
	– Väggar och valv skrapades rena och gjordes släta.	GF:EK
	– Bänkarna målades, utvändigt med olja i ekfärg och invändigt med gul oljefärg.	GF:EK
	– Altarskranket byggdes om, från rakt med fyllningar till dess nuvarande utseende.	GF:EK
1800-tal	Byggdes läktaren i V om.	SvK
1910	Utvändig restaurering.	GF
1933	Invändig restaurering, efter förslag av Erik Fant. Konserverings- och målningsarbetet utfördes av artisten C. W. Pettersson, byggnadsarbetena leddes av byggmästaren Bergsten, Eksta, värmeledningen drogs in av firman Cedergrens mek. Verkstad, Klintehamn.	GF
	– Putsades interiören med cementputs. Muralmålningarna togs fram och konserverades av C. W. Pettersson.	GKM, SvK, GF
	– Korffönstren lagades och en felande del nygjordes. Den nedre delen av fönstren nygjordes med antikglas i blyspröjs monterat direkt i stenkarmen – glasmästaren G. Ringström, Stockholm.	GF
	– Bemålningen (ekådring) från 1800-talet på inredningen avlägsnades.	GF
	– En läktare på N långhusväggen (fruntimmersläktaren) avlägsnades – delar av bröstningen återanvändes i orgelpodiet.	GF, SvK
	– Bänkinredningen byggdes om, den gjordes bekvämare och målades i mörkbrun ådring med grå fyllningar, de var tidigare brungula. Korbänken byggdes om och en bänkrad slopades.	???
	– Nytt golv under bänkarna.	SvK
	– Triumfkrucefixet befriades från övermålning, konserverades och hängdes upp i triumfbågen.	GF
	– Votivskeppet konserverades av kommandörkapten E. Ellsén.	GF
	– Värmeledning.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1933	– Flyttades dopfunten till triumfbågen, den stod tidigare vid korportalen.	SvK
	– Träepitafiet flyttades från den Ö korväggen till den N.	SvK
	– Den V läktaren byggdes om, ett främre parti tillbyggdes och en ny bröstning uppsattes sammanfogad av delar från den N läktarens bröstning. Läktaren skar över ingångsporten och trappan täckte den igensatta N portalen.	SvK
		ATA
1938	Godkände kungl. byggnadsstyrelsen arkitekt Erik Fants förslag angående att dra in elektrisk belysning i kyrkan.	ATA
1958	Förslag på utvidgning av kyrkogården, efter förslag av Olle Karth.	ATA
	Ny tornspira och nytt torntak efter förslag av länsarkitekten Olle Karth, Visby.	GF, ATA, GF:EK
1938	Mellanklockan göts av K. G. M. Bergholtz, Stockholm.	GKR
1966	Utvändig restaurering: taken lades om, hängrännor och stuprör monterades, putsen avlägsnades (medeltida och senare spritputs) och fasaderna fogströks, portalerna sandblästrades.	GF, ATA
1977	Invändig restaurering efter förslag av Leif Olsson som ledde arbetet tillsammans med konstnären Harald Norrby.	GK, GF
	– Fönsterbågarna målades. Korets S fönster förseddes med rökfärgat glas. Ljusspridande glas monterades i de S och V fönstren.	GF
	– Tornportalen togs upp och dörrens målning rengjordes. Ingången till kyrkan gjordes mer handikappvänlig.	GF
	– N gördelbågens konsol lagades av L. Sundin, Slite stenhuggeri.	GF, GF:EK
	– Väggarna i kyrkorummet vitkalkades. GF Putsristningar och muralmålningar togs fram – dokumenterades och kalkades över.	GF
	– Nytt golv framför altarrunden.	GF:EK
	– Trappan till altaret justerades och försågs med ledstänger.	GF
	– En nisch i koret togs upp.	GF
	– Sakristian fick nya golv och nya skåp.	GF
	– Branddörrar, landgångar och elektrisk belysning på vindarna och i tornhuven.	GF
	– Ljuskronorna elektrifierades.	GF
	– Ljudanläggning istället för ljudslinga.	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1977	– Korbänken minskades. GF Bänkarna i tornrummet slopades.	GF
	– Harald Norrby fick tillstånd att konservera predikstolen med timglas, votivskeppet, tre bänkfronter, samt 1 st. nummertavla med förgylld ram efter program av konservator Göthberg. Även krucifixet samt de båda epitafierna skulle åtgärdas.	GF
	– En bekännelsepall togs ned från vinden.	GF
	– Sandstensepitafiet flyttades från korets N vägg till långhusets N vägg.	GF
	– Flyttades dopfunten till N portalen.	GF
	– Läktaren i tornrummet revs, där placerades i stället den nyinköpta orgeln (Grönlunds orgelbyggeri, Gammelstad). Den gamla orgeln skänktes till Hall kyrka och hamnade så småningom i Domkyrkan.	GF
1998	Renoverades orgeln enligt T. Svenskes förslag. Tillstånd gavs av länsstyrelsen för att byta material (till grus) på en del av centralgången i NS riktning.	GF
2002	Beslöts att ta bort en lind på kyrkogården, på den Siltbergiska kyrkogården.	GF
2003	Den Ö kyrkogårdsmuren nylades. Nytt högtalarsystem.	GF GF
2004	Konserverade K-G Eliasson ett 20-tal gravhällar. Digital orgel.	GF GF
2004-05	Lades kyrkogårdsmurarna om, en kalkstensmur på den nya kyrkogården V om kyrkan murades med KC-bruk.	GF
2005	Ställdes flera gravhällar m.fl. under ett nybyggt skyddstak. Den nya delen av kyrkogården invigdes med minneslund och askgravsområde.	GF GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv
GF:EK	Gotlands Fornsals arkiv; Ebbe Klint
GK	Lagerlöf, E., och Svahnström, G., Gotlands kyrkor. En vägledning, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., och Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	inskrift i kyrkan
kh	kyrkoherde
Muntl.	Muntlig uppgift från församlingen.
o.	omkring

s.
SHM
Strelow
SvK
t.

sent
Statens Historiska Museum
Strelow H. Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.
Sveriges Kyrkor, Gotland bd III, 1942.
Tidigt